

*Hoe gaan we wijkwerking ontwikkelen als “politiedienstverlening” met het oog op de
excellente politiezorg?*

Er werd mij gevraagd het verslag van de commissie DE RUYVER voor wat betreft het de basisfunctionaliteit wijkwerking toe te lichten.

Ik zal mij niet beperken tot het overlopen van het verslag, dat trouwens in uw bezit is, maar onder meer een aantal kanttekeningen maken dewelke ik als korpschef ervaar met betrekking tot de uitbouw van de wijkwerking met het oog op de excellente politiezorg.

Het is de politie die, in haar geheel, moet bijdragen aan de veiligheid en de leefbaarheid in de samenleving. Door het leveren van een ‘excellente politiezorg’ gebaseerd op vier basisbegrippen draagt de politieorganisatie hiertoe bij. Deze EPZ is gebaseerd op de maatschappelijke veiligheid, de gemeenschapsgerichte politiezorg, de informatiegestuurde politiezorg en de optimale bedrijfsvoering. In mijn korte uiteenzetting zal ik pogen u uiteen te zetten hoe de wijkwerking kan bijdragen tot een veilige en leefbare samenleving.

1. Het wettelijk en reglementair kader en concrete invulling op het terrein van de wijkwerking

Het KB van 17 september 2001 bepaalt in artikel 2 dat de functionaliteit wijkwerking bestaat in *het aanbieden van een zichtbare, aanspreekbare en contacteerbare politiedienst die in haar werking maximaal is georiënteerd op de behoeften en de verwachtingen van haar omgeving*. De MO PLP 10 bepaalt de bijdrage van de wijkwerking. De nadruk wordt gelegd op de bemiddelingsfunctie van de wijkagent, de performante informatiedoorstroming van en naar de wijk, het probleemoplossend gericht zijn, de kennis van de bevolking,

De indeling van de wijken gebeurt op geografische wijze rekening houdend met de lokale bijzonderheden en de bevolkingsdichtheid.

De omzendbrief schrijft voor dat de korpsen moeten beschikken over minimaal 1 wijkagent per 4000 inwoners.

De invulling van de norm levert een zeer gediversifieerd beeld op. De commissie stelde vast dat gemiddeld voor België voorzien is in één wijkagent per 2497 inwoners. Tevens werd vastgesteld dat in sommige korpsen de norm van 1 per 4000 is gehandhaafd daar waar elders 1 per 2500 wordt gehanteerd. Enerzijds is het verschil in visie en beleid tussen de korpsen hiervoor verantwoordelijk en anderzijds spelen lokale en korpsgebonden contextfactoren een belangrijke rol. De ene zone meent dat de wijkagent exclusief wijkagent is en geen andere taken uitoefent daar waar de andere zone opteert voor een allround wijkagent die zowel interventie als onderzoek uitvoert.

De invulling verschilt tevens sterk in landelijk en stedelijk gebied.

2. Wijkwerking en GGPZ

Nog te dikwijls wordt de wijk gezien als *de* functionaliteit die instaat voor de gemeenschapsgerichte werking. Dit is uiteraard niet zo. Het gemeenschapsgericht verhaal loopt transversaal doorheen de organisatie en eenieder moet doordrongen zijn van de GGPZ werking. Niettegenstaande deze sertitude is het wel zo dat de wijkfunctie direct gelinkt is aan de GGPZ-principes.

De vijf pijlers van de gemeenschapsgerichte politiezorg zijn genoegzaam bekend. Toegepast op de wijkwerking worden ze ingevuld als volgt:

Externe oriëntering: is het luisterde oor van de wijkagent. De wijkagent is in staat rekening te houden met de verwachtingen van de verschillende bevolkingsgroepen in zijn wijk alsmede met objectieve en subjectieve onveiligheid. Zijn dienstverlenende attitude is van belang en veronderstelt ook een repressieve aanpak. De wijkagent moet de mogelijkheid krijgen om nauwe relaties te onderhouden met de gemeenschap (maatschappelijke inbedding).

De korpsleiding moet het kader creëren en de nodige middelen ter beschikking stellen om de wijkwerking af te stemmen op het levensritme van de wijk. Voldoende flexibiliteit van de dienst en van de wijkagent worden verondersteld.

Deze pijler draagt ertoe bij doelgericht informatie (IGPZ) te verzamelen op het juiste ogenblik.

Probleemoplossend werken: Pro-actief werken is eigen aan de wijkwerking. Door de actieve aanwezigheid op het terrein is het voor de wijkagent mogelijk om problemen in een vroeg stadium op te sporen en er een oplossing voor te zoeken. Ook hier is het noodzakelijk de wijkagent voldoende ademruimte te geven.

Buurtvergaderingen, buurtbevragingen ... bieden de wijkagent de mogelijkheid om een beeld te hebben van de wijk.

Zonder relevante gegevens is het voor de wijkagent onmogelijk om probleemoplossend te werken. De probleemoplossing situeert zich op het vlak van projecten waarbij de medewerking van partners en van de burger wordt gevraagd.

Probleemoplossend werken wordt gefaciliteerd wanneer de organisatie beschikt over bruikbare en doelgerichte informatie (vb. AP diefstal in gebouwen: burgers melden verdachte gedragingen). Het is noodzakelijk alle geledingen in het korps hierbij te betrekken (infogaring) hetgeen de empowerment verhoogt.

Bedrijfsmatig is het zo dat steeds wederkerende problemen een procesmatige aanpak vereisen.

Partnership en wijkwerking: de acties van de wijkagent inzake leefbaarheid en veiligheid binnen zijn wijk hebben maar zin indien de bevolking betrokken is. De gezamenlijke aanpak is noodzakelijk evenals de stimulans tot zelfredzaamheid (van de burger).

De behoeften 'op maat' veronderstellen een antwoord op maat. Zonder tussenkomst van de bevolking – geen succes. Het is uiterst belangrijk dat de wijkagent het vertrouwen geniet van zijn omgeving. Hij is de schakel met de burger. Het is noodzakelijk ook de andere politieambtenaren te overtuigen van het belang van deze gemeenschapsgerichte aanpak om enige kans op slagen te hebben.

Het structureel probleemoplossend werken veronderstelt dat zowel de wijkagent als de korpsleiding hun verantwoordelijkheden kunnen opnemen binnen een (lokaal) integraal veiligheidsbeleid. Om efficiënt te kunnen werken is het noodzakelijk dat de politie kan rekenen op de steun van de andere maatschappelijke actoren en instanties.

Accountability en wijkwerking: dit zowel in de buurt, in de eigen organisatie, ten overstaan van de bestuurlijke en gerechtelijke overheden.

Hoe? Deelname aan wijkvergaderingen, buurtvergaderingen, ...

Informeren van het eigen korps en informeren van de bevolking behoort tot zijn takenpakket.

Empowerment en wijkwerking: politiemensen moeten kritisch nadenken over de taken die ze uitoefenen en over de wijze waarop zij deze uitoefenen. (doen we de goede dingen en doen we ze goed?). – gezond verstand, wettelijk kader, professioneel en politiecultuur (respect voor R en V van de burger)

Intern en extern : overleg en –inspraakmechanismen. Dialoog met externe op basis van gelijkwaardigheid.

Wijkagent is spilfiguur in zijn wijk.

[Link naar de excellente politiezorg](#)

Uit hetgeen hiervoor blijkt is het duidelijk dat de wijkagent maar kan werken indien hij beschikt over correcte en meerwaardebiedende informatie (gegevens die worden geïnterpreteerd) met name informatie die nuttig en noodzakelijk is om de goede dingen goed te doen in het raam van veiligheid en leefbaarheid (vb. overlast door jongeren in het park).

De informatie wordt pro-actief en reactief verzameld. De informatie van de wijkagent kan nuttig zijn voor alle andere geledingen in het korps. Het beleid dient erop toe te zien dat de aanwezige informatie wordt verspreid en gebruikt. Daartoe moeten bedrijfsprocessen worden uitgewerkt.

De informatie dient te kaderen binnen de beleidslijnen van de bestuurlijke en de gerechtelijke overheden.

Link met bedrijfsvoering

Doen we de goede dingen? Doen we de dingen goed? Waar willen we naartoe? Wat verwacht de maatschappij van de wijk. Om doelgericht (effectief – resultaten) en efficiënt (mensen en middelen) bezig te zijn moet ook voor de wijk een visie zijn ontwikkeld. De bedrijfsvoering moet gericht zijn op een “kanteling van de organisatie”. Dit betekent dat de wijkwerking de sturende factor wordt voor het bepalen van het politiebeleid en het leggen van de juiste prioriteiten zowel op beleids- als operationeel niveau.”. De visie moet voldoende omschreven zijn in het politieplan na overleg met de partners. Het is noodzakelijk intern de organisatie een duidelijke boodschap te verstrekken aan de wijkagenten. In 80% van de ZVP is een visie met betrekking tot de wijkwerking ontwikkeld dewelke gebaseerd is op de GGPZ. De communicatie rond de visie is essentieel. We weten waar we naartoe willen....

3. Van theorie naar praktijk

Het mooie theoretisch gegeven moet ook worden omgezet in de praktijk. We stellen vast dat het door de medewerkers gedragen concept vaak ontbreekt.

De invulling van de wijkopdracht is dikwijls onduidelijk, het optreden van het kader sluit vaak niet aan bij de gemeenschapsgerichte gedachte en de wijkagent denkt nog vaak dat GGPZ en wijkwerking repressie uitsluit, de opdrachten die zowel intern als extern de politieorganisatie worden toevertrouwd aan de wijk komen regelmatig niet overeen met de visie omtrent de wijkwerking en passen niet in het cultureel concept van de gemeenschapsgerichte politiezorg. Aangezien “het werk” moet worden gedaan en de taakomschrijving van de wijkagent vaak onduidelijk is, is hij vaak de eerste die wordt aangeduid om bepaalde opdrachten uit te voeren.

Valkuilen strategisch en cultureel: te weinig flexibiliteit in de werking – de wijkagent vervult een dagdienst, de wijkagent is mijn beleidsvrije ruimte en wordt in eerste instantie ingezet om AP over te brengen, in landelijke zones oefenen ze de opdrachten van de gemeente uit door gebrek aan gemeentepersoneel, het concept integrale veiligheid wint aan terrein maar het proces verloopt traag, kwaliteitsnormen voor de wijkwerking bestaan nauwelijks (moeilijk te evalueren ingevolge de samenhang met de probleemaanpak door andere diensten zoals sociale diensten, OCMW,...), tendens naar centralisatie (nieuwbouw in één complex), belang van de informatiedoorstroming met de noodzaak aan een bewaker van dat proces, intern partnerschap. Zoals eerder gezegd is het bovendien belangrijk dat de wijkagent regelmatig “zijn kepie opzet” en een gezond evenwicht hanteert tussen een preventief en corrigerend optreden enerzijds en een meer repressieve aanpak anderzijds.

Valkuilen personeel: het ontbreekt de korpsen aan voldoende kandidaten voor de wijkwerking. Nog te veel wordt het beeld van politie geschapen van crime-fighter en actiegericht optreden. Nog te veel wordt de wijk gezien als “rustplaats” voor oudere personeelsleden die uitbollen, wijkwerk is geen echt politiewerk. Bovendien kampt de wijk met het beeld dat daar inkomensverlies wordt geleden. Inderdaad in het verleden zijn deze categorie stiefmoederlijk behandeld en genieten zij enkel van een nabijheidtoelage zoals de collega’s van onthaal en interventie. Het valoriseren van de wijkagent is niet gerealiseerd daar waar het belang van een efficiënte en effectieve wijkwerking door elke overheid voortdurende in de verf wordt gezet.

Het is noodzakelijk te beschikken over goede competentieprofielen om de functie aantrekkelijk te maken. Ook in de opleiding moet m.i. meer aandacht worden besteed aan de lokale invulling van de wijkwerking d.w.z. meer opleiding op maat en aangepast aan het landelijk of verstedelijkt karakter van de zone. Bovendien moeten de principes van de opleiding meer en meer worden geïntegreerd in de opleidingscycli.

Excellente politiezorg : het overbrengen van het filosofisch kader dient omzichtig en doordacht te gebeuren. Het kan niet de bedoeling zijn grote theorieën te ontwikkelen voor de leidinggevendenden die de praktische uitwerking niet kunnen realiseren. De vertaling van het concept naar de verschillende niveaus is een ware uitdaging.

4. Aanbevelingen van de commissie De Ruyver

- De zonale veiligheidsraad speelt een essentiële rol in de uitgebouwde visie omtrent de wijkwerking : de veilige en leefbare samenleving dienen centraal te staan en de bijdrage van de wijk hieraan gespecificeerd;
- De verantwoordelijken hebben de opdracht de doelstellingen van de wijkwerking duidelijke te stellen. Er dient rekening te worden gehouden met het onderscheid tussen landelijke en verstedelijkte gebieden. De taakinfilling van de wijkagenten is verschillend;
- Gevarieerd takenpakket, flexibele taakuitvoering (tijdelijke stijging van de voetpatrouilles in gebieden waar de inbraken stijgen) zijn noodzakelijk;
- Meetbare kwaliteitsstandaarden ontwikkelen: aantal uitgebrachte preventieve adviezen, aantal hercosi's, ...;
- Verduidelijken dat GGPZ niet gelijk is aan allen wijkwerking;
- Tegengaan van eilandvorming dit betekent uitbouw van processen en procedures waarbij iedere partner zijn taak heeft;
- Bekwaam betrokken maken van de wijkagent door hem zelf verantwoordelijk te stellen voor zijn acties binnen zijn wijk. De korpsleiding staat garant voor een goede omkadering en het ter beschikking stellen van de middelen;
-

De afgelegde weg is goed maar kan beter.....

De inbedding van de wijkwerking in de samenleving is noodzakelijk om een performante politieorganisatie te voeden.